

МИНУЛЕ, ТЕПЕРІШНЄ ТА МАЙБУТНЄ РОЗВИТКУ ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Семенча І. Є., Ільченко Г. С.

Вступ

Будь-які різкі зміни в житті будь-якої країни, будь-якого народу як цілісної соціально-економічної системи спричиняють необхідність зробити декілька дуже важливих з позиції теорії систем речей: зафіксувати свій стан (оцінити теперішнє), подивитись на те, що передувало тому, що сталося (подивитись в минуле та визначити причини, що спонукали таким змінам) та замислитись про те, до чого можуть призвести зміни (визначити цілі на майбутнє та окреслити напрями руху).

24 лютого 2022 року в Україні розпочалася активна фаза бойових дій з боку Російської Федерації, отже, Російська Федерація вже явно для всього світу показала, що веде війну проти України, активно наступаючи по всій її території, руйнуючи інфраструктуру, знищуючи населення та все, що трапляється на шляху її військ.

Звісно, що такий сильний удар з боку Російської Федерації відбився на всіх системах країни – політичній, соціальній та економічній. Оскільки політична та соціальна система не можуть самостійно виживати, то очевидним стає найважливіша роль економіки країни у забезпеченні її життєздатності в таких шокових умовах.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Відомо, що будь-яка економіка виживає, коли у неї є можливість підживлюватись ресурсами, головним з яких є гроші.

Грошові потоки з точки зору економічних ресурсів зараз, в умовах війни, коли майже на місяць зупинилося виробництво, і тільки зараз наприкінці квітня починає відновлювати свою роботу більш-менш повноцінно, можуть іти або із зовнішніх джерел у вигляді грантів, пільгового кредитування, адресної спонсорської допомоги, або за допомогою економічного механізму, що має назву інвестування.

Вважаємо, що саме інвестування повинно стати для України основним джерелом, що вирівняє грошові потоки та сприяє нормальному життєзабезпеченню основних галузей її економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Зрозуміло, що війна як сучасне явище, що відбувається у високорозвиненому європейському просторі просто

зараз, є унікальним чинником, тому немає наразі досліджень з цього питання. Але, стану інвестування в Україні за минулі періоди присвячено доволі багато досліджень. Особливо це стосується висвітлення інвестиційної діяльності банків, адже саме вони є основними учасниками інвестиційного ринку України в інфраструктурному та функціональному аспектах.

Так, Онікієнко С. В.¹, Нагорна О. В. та Василенко Ю. В.², Кльоба Л. Г.³, Василенко Д. В.⁴, Пантелейчук В. В. та Вергун А. М.⁵ розглядали банківське інвестування з теоретичної точки зору, окреслювали його особливості, індивідуальні ознаки, сучасні види й форми та рух коштів для підприємництва. В дослідженнях Брежневої-Єрмоленко О. В., Золотарьової О. В. та Москаленко К. О.⁶, Тищенко О. І. та Тищенко В. В.⁷, Долінського Л. Б.⁸ проведений аналіз стану банківського інвестування, визначені проблемні питання, що потрібно долати в різні періоди. Низка статей пов'язана із питаннями управління інвестиційною діяльністю в банках України

¹ Онікієнко С. В. Інвестиційна діяльність банків в економічному контексті. *Економіка: теорія та практика*. 2015. № 2. С. 12–18.

² Нагорна О. В., Василенко Ю. В. Інвестиційна діяльність як особлива сфера банківської діяльності. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2189>.

³ Кльоба Л. Г. Банківська інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів. *Економіка та держава*. 2016. № 6. С. 20–24.

⁴ Василенко Д. В. Особливості здійснення банківської інвестиційної діяльності в Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету: Економічні науки*. 2008. № 13. С. 248–255. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1113/1/37.pdf>

⁵ Пантелейчук В. В., Вергун А. М. Сутність інвестиційної діяльності банків. *Наука Онлайн*. 2017. № 12. URL: <https://nauka-online.com/ua/publications/ekonomika/2017/12/sutnist-investitsijnoyi-diyalnosti-bankiv/>

⁶ Брежнева-Єрмоленко О. В., Золотарьова О. В., Москаленко К. О. Детермінанти інвестиційної діяльності комерційних банків. *Гроші, фінанси і кредит*. 2018. № 19. С. 948–954. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-142>

⁷ Тищенко О. І., Тищенко В. В. Аналіз сучасного стану інвестиційної діяльності банків. *Бізнес-навігатор*. 2020. Вип. 61. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2020/61_2020/33.pdf DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.61-31>

⁸ Долінський Л. Б. Кредитно-інвестиційна діяльність банківських установ: сутність та особливості здійснення в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 18. С. 433–438.

та регулюванням всього інвестиційного процесу в банківській системі^{9,10,11,12}.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Тепер економічні умови для кожного з ринків суттєво змінилися та потребують перегляду як з позиції функціонування, так і з позиції майбутнього розвитку. Для цього потрібно враховувати те, що зараз вся економічна система України знаходиться на етапі, де за законом еволюційного розвитку та теорії хвиль, з одного боку, переважає повна невизначеність, хаотичність та шоківий стан, але, з іншого боку, відкриваються нові можливості та ситуації, що спонукають до виходу на новий рівень економічного розвитку, зламу застарілих підходів та рішучого й стрімкого очищення й набуття лідерства за рахунок швидкого впровадження інноваційних підходів.

Формулювання цілей (постановка завдання). Отже, метою стало оцінити минулі періоди, зафіксувати сучасний стан інвестування в Україні задля формування пропозицій щодо його прогресивного еволюційного розвитку у найближчому майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Минуле інвестування в Україні: аналіз проблем розвитку

Позитивний економічний та соціальний розвиток країни завжди пов'язаний з великими впливами фінансових ресурсів як з-за кордону, так і з внутрішніх джерел. Якщо говорити про внутрішні джерела інвестування в економіку, то можна виділити кошти домашніх господарств, суб'єктів господарювання, державного та місцевих бюджетів. Також варто у якості інвесторів-резидентів можна виділити фінансових посередників, які акумулюють значні грошові ресурси і у розвинених країнах світу стають важливими учасниками інвестиційного процесу.

В Україні найбільшими такими посередниками є банки, тож варто розглянути, у яких умовах та яким чином була проведена їхня інвестиційна діяльність за останні три роки, а саме за 2019–2021 роки.

⁹ Воробйова О. І. Основні напрями вдосконалення кредитно-інвестиційної діяльності банків України. *Інвестиції: практика і досвід*. 2011. № 3. С. 7-11.

¹⁰ Мехтієв Е. О. Державне регулювання інвестиційної діяльності банків. *Інвестиції: практика і досвід*. 2010. № 24. С. 16-18.

¹¹ Стечишин Т. Особливості організації інвестиційного департаменту в банківських установах України. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2010/7.pdf.

¹² Кайдаш О. В. Особливості організації інвестиційного ринку в Україні. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17. Ч. 1. С. 113-118.

Почнемо з умов, тобто з розгляду основних тенденцій розвитку ринку цінних паперів, на які потрібно було зважати банкам.

Аналіз діяльності фондового ринку варто почати з обсягів торгів. За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (далі – НКЦПФР)¹³, можна зробити наступні висновки: обсяги торгів на неорганізованому ринку цінних паперів увесь період перевищували обсяги торгів на біржовому ринку близько у пропорції 2:3. Загалом обсяги торгів увесь час росли, хоча темп приросту кожного року уповільнювався, що можна пов'язати з кризою, викликаною пандемією COVID-19. Якщо розглядати показники обсягів торгів на фондовому ринку в абсолютному вимірі, то вони становили від 778,08 млрд грн у 2019 році до 1079,21 млрд грн у 2021 році. Відношення обсягів торгів на ринку цінних паперів до ВВП країни складало близько 20%¹⁴, тобто обсяги торгів у 2019–2021 роках залишались приблизно на одному мізерному рівні.

Перейдемо до аналізу стану діяльності фондових бірж України. Загалом в Україні станом на 31.12.2021 року було 4 діючих фондових біржі, але обсяги торгів на ПРАТ «УМВБ» (далі – УМВБ) не можуть бути співставними з обсягами решти через їхню відносну відсутність. Щодо структури біржових контрактів на цих біржах у 2021 році, то на біржах АТ «Фондова біржа ПФТС» (далі – ПФТС), АТ «Українська біржа» (далі – УБ), ПРАТ «Фондова біржа «Перспектива» (далі – Перспектива) переважну більшість контрактів (від 86% на УБ до 99% на Перспективі) становили контракти з облигаціями внутрішньої державної позики (далі – ОВДП). Це дає змогу зробити висновок, що організований фондовий ринок України став ринком одного інструменту.

Щодо позабіржового ринку, то там спостерігається менше засилля ОВДП: обсяг контрактів з цими фінансовими інструментами складає близько 70%.

За даними НКЦПФР¹⁵ за 2020 рік, можна зробити висновок, що банки України є активними учасниками фондового ринку країни як біржового, так і позабіржового (обсяги торгівлі фінансовими інструментами банками становить як мінімум 50% від загального обсягу торгівлі на ринку).

Отже, фондовий ринок України у 2019–2021 роках був недостатньо розвиненим, щоб виконувати свої прямі функції щодо мобілізації та ефективного розподілу ресурсів. А фінансове інвестування банків переважно обмежувалося торгівлею ОВДП.

¹³ Аналіз ринку / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights>.

¹⁴ Економічна статистика. Національні рахунки / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

¹⁵ Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2020 рік / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12530000>.

Структура та динаміка інвестиційного портфеля банків України за 2019–2021 роки

Показник	Обсяг складової, млн грн			Тпр, %
	2019	2020	2021	2021/2019
Торгові цінні папери	155 971,12	192 114,16	178 503,62	14,45
частка в інвестиційному портфелі, %	29,12	24,44	21,50	x
Цінні папери для продажу	208 589,07	307 740,59	335 967,66	61,07
частка в інвестиційному портфелі, %	38,94	39,15	40,47	x
Цінні папери до погашення	170 629,55	285 933,26	315 351,41	84,82
частка в інвестиційному портфелі, %	31,86	36,37	37,99	x
Інвестиції в дочірні та асоційовані компанії	423,18	300,10	310,10	-26,72
частка в інвестиційному портфелі, %	0,08	0,04	0,04	x
Інвестиційний портфель	535 612,92	786 088,12	830 132,79	54,99

Тепер розглянемо інвестиційну діяльність банків зсередини. У період 2019–2021 років інвестиційні активи банків зросли з 536 млрд грн до 830 млрд грн, тобто зростання становило 55%¹⁶. Частка інвестиційного портфеля у загальному обсязі активів банків зросла з 36% у 2019 році до 40% у 2021 році, тобто підвищувалася інвестиційна активність банків України.

Структуру та динаміку інвестиційного портфеля банків України за 2019–2021 роки побудовано на основі статистичних даних¹⁷ та наведено у табл. 1.

Згідно з даними, наведеними у табл. 1, можемо зробити певні висновки. Найбільшу частку в інвестиційному портфелі склали цінні папери для продажу, де їх обсяг за три роки збільшився на 61%. Ще більше зростання показав обсяг цінних паперів до погашення, а саме на 85%. Вважаємо, що насамперед дана тенденція пов'язана зі збільшенням дохідності ОВДП у 2019 році. Також необхідно враховувати, що це був майже єдиний фінансовий інструмент, доступний для банків України, який поєднує високу дохідність та відсутність ризику. Загалом у 2021 році інвестиційний портфель банків України складався на 62,6% з ОВДП¹⁸. Порівнюючи обсяги цінних паперів, призначених для продажу, та до погашення, можна сказати, що банки зосереджені більшою мірою на спекулятивній діяльності, а не безпосередньо інвестиційній.

Відомо, що крім інвестування у цінні папери, банки також можуть надавати інвестиційні кредити. Тож спочатку розглянемо зміни капітального інвестування в Україні в цілому за цей період. Якщо говорити про інвестування в капітальні проекти в абсолютних показниках, то загалом за період 2019–2021 років капітальні інвестиції зменшилися з

584 млрд грн до 529 млрд грн, тобто на 9,5%¹⁹. Відношення капітальних інвестицій до ВВП України складало 14,7% у 2019 році та 9,7% у 2021 році. Бачимо, що обсяги капітальних інвестицій були вповнину менші за обсяги торгів на фондовому ринку. На нашу думку, така ситуація була неприйнятною, оскільки, як ми вже з'ясували, робота ринку цінних паперів в Україні обмежувалася торгівлею ОВДП, тобто інвестування в реальний сектор економіки не відбувалося. Також стало очевидним, що і капітальне інвестування було недостатньо розвиненим, щоб забезпечувати потреби суб'єктів господарювання. Ми вважаємо, що саме капітальне інвестування в реальний сектор економіки могло та може стати поштовхом для удосконалення виробничого процесу, розвитку високотехнологічного виробництва та підвищення відтворювальної спроможності підприємств, що у результаті призвело б до росту національної економіки та до розвитку фондового ринку. Звісно, на ринку цінних паперів можна залучити достатньо фінансових ресурсів для розвитку виробництва на підприємствах, однак це стосується ринків цінних паперів розвинутих країн, де і обсяги торгів значно більші, і вибір фінансових інструментів не обмежується ОВДП.

Щодо ролі банків у капітальному інвестуванні, то обсяги кредитів, за рахунок яких фінансувалися капітальні вкладення зменшилися з 41 млрд грн у 2019 році до 27 млрд грн у 2021 році, у відсотковому вимірі: з 7% до 5% у загальному обсязі капітальних інвестицій відповідно, тобто на 35%. Тут можна помітити, що темпи приросту обсягів банківських кредитів зменшувалися у 3,7 разів швидше за обсяги загальних капітальних інвестицій. До речі, частка інвестиційних кредитів у загальних активах банків становила від 2,7% у 2019 році до 1,3% у 2021 році. Порівнюючи дані про інвестиційні кредити та дані про інвестиції банків у цінні папери, можна сказати, що банки зосереджені на фінансовому інвестуванні.

¹⁶ Балансові звіти банків / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision>.

¹⁷ Там само.

¹⁸ ОВДП, які знаходяться в обігу за номінально-амортизаційною вартістю / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills>.

¹⁹ Економічна статистика. Економічна діяльність. Капітальні інвестиції / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Загалом, на даному етапі кредитування капітальних інвестиційних проектів не було вигідно ні для банків, ні для суб'єктів господарювання: для перших довгострокове кредитування було більш ризиковим та менш ліквідним, порівняно з фінансовим інвестуванням, а для других – занадто дорогим.

Отже, як ми побачили з проведеного аналізу, до 2022 року інвестиційна діяльність банків, на нашу думку, перебувала на низькому рівні розвитку, адже не виконувала свого прямого призначення – сприяти відтворювальному процесу в економіці або досягати соціального ефекту, але, з точки зору самих банків, наведена інвестиційна стратегія у короткостроковому періоді була здатна приносити стабільний дохід за мінімальних ризиків.

2. Сучасний стан інвестування в Україні в умовах війни: економічна біфуркація

З початком 24 лютого 2022 року повномасштабної війни Росії проти України було введено ряд тимчасових змін до законодавства України, які стосувалися як функціонування банківської системи, так й інвестування.

Завдяки вчасним діям Національного банку України (далі – НБУ) та тому, що вітчизняні банки, по суті, постійно функціонували у кризовому та посткризовому середовищі і у зв'язку з цим досягли високого рівня капіталізації, банківська система змогла стабільно функціонувати під час перших тижнів війни, при цьому зберігаючи ліквідність та платоспроможність.

Щодо обмежень в інвестиційній діяльності, то НКЦПФР 24.02.2022 року затвердила Рішення № 136²⁰, яке, по суті, припиняє усі торги на фондових біржах до завершення воєнного стану у країні. Виключенням є «операції, які необхідні для здійснення Національним банком монетарної та грошово-кредитної політики та Міністерством фінансів операцій з обслуговування державного боргу». Інакше кажучи, частина інвестиційної діяльності банків припинилася. Однак, оскільки торгівля ОВДП входить до другого пункту виключення із Постанови, то, по суті, банки України усе ще займаються інвестиційною діяльністю, принаймні ті, які є первинними дилерами ОВДП.

Якщо дивитися на обсяги ОВДП, які утримують банки станом на 11.04.2022 року, і порівняти ці ж дані з показниками на ту саму дату, але 2021 року, то вони є майже однаковими, навіть більшими. Дана тенденція не є випадковістю та спричинена декількома факторами: крім обмежень, які були

введені НБУ²¹, багато банків запровадили кредитні канікули для своїх клієнтів. До того ж, були знижені чи відмінені комісійні платежі за здійснення окремих операцій, також погіршилася ситуація із залученням депозитів, тому що на даний момент вони не вигідні ні фізичним чи юридичним особам, ні самим банкам. Усе це призводить до того, що на даний момент чи не єдиною можливістю отримання доходів для банків є інвестування в ОВДП. Однак подібна діяльність, на нашу думку, не є панацеєю: внаслідок війни банки втрачають не лише фінансові, але і матеріальні та людські ресурси, з чим доведеться довго працювати для відновлення.

3. Майбутнє інвестування в Україні: прогресивна еволюція як план розвитку

Що ж чекає на інвестиційний ринок України та на інвестиційну діяльність банків після закінчення війни? Дане питання є складним, його вирішення залежить не тільки від факту закінчення військових дій, часу припинення вогню, а й від того, наскільки твердими будуть гарантії миру, та подальші дії не тільки України, а й її партнерів. Отже, у даному питанні є багато невідомих. Варто зазначити, що усі можливості подальшого відновлення України доречно обирати та застосовувати лише після остаточного припинення бойових дій.

Загалом, відновлення України, за попередніми оцінками, вимагатиме 240-540 млрд дол. США, і це стосується лише того, що було зруйновано за 48 днів війни. Звичайно, дана сума не є остаточною, оскільки війна станом на 18.04.2022 року перебуває в активній фазі.

Оскільки економіка України після війни буде виснаженою, то проведення відновлення власними силами стало би складним, дорогим та тривалим процесом. Саме тому, орієнтуючись на прогресивний варіант розвитку інвестиційного ринку та економіки країни в цілому, найкращим варіантом було б залучення іноземних інвестицій, грантів, кредитів. Позитивним фактом є те, що Україна ще з 2014 року активно налагоджувала відносини з іноземними країнами, тому може розраховувати на своєчасну підтримку. Однак навіть якщо Україна розраховує на іноземну допомогу, необхідно взяти до уваги, що ця допомога не покриє усі витрати повністю (через війну втрати несе не лише Україна: оскільки економіка глобалізована, локальний конфлікт здатний уповільнити процес зростання світової економіки, крім цього, багато країн ще не оговтались від наслідків пандемії). Враховуючи це, Україні вже на даному

²⁰ Рішення «Про тимчасове обмеження проведення операцій на ринках капіталу» №136 від 24.02.2022 / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/24.02.2022.pdf>

²¹ Нормативна база / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/legislation/search?page=1&perPage=5&title=&type=&from=24.02.2022&to=&number=&publicationDate=&metaKeywords=>

етапі необхідно визначити пріоритетні завдання відновлення економіки.

Майже одразу після початку повномасштабного вторгнення західні партнери України анонсували розробку спеціального «плану Маршалла»²². Проаналізувавши досвід країн, які були учасницями втілення даного проєкту, у нас виникло важливе питання: чи достатньо буде Україні лише відновити втрачене? Або їй необхідно провести фундаментальні реформи у більшості сфер для того, щоб припинити бути сировинним придатком Європи? На нашу думку, відповідь на дане питання прямо впливає на подальший розвиток інвестиційного ринку країни, зокрема на інвестиційну діяльність банків, адже ще до початку повномасштабної війни головними перешкодами для інвесторів були не бойові дії на сході країни, а широко розповсюджена корупція, непрозора судова система, рейдерство, мінливе законодавство тощо (результати досліджень Казакової Н. А. та Доброскок А. К.²³). Якщо не почати змінювати дані недоліки в системі України, коли для цього є можливість, то міжнародні допомога та інвестиції, які були б поштовхом до розвитку внутрішнього інвестування в Україні, швидко скінчяться. Також важливо, щоб реформи проводилися централізовано на рівні держави.

Якщо припустити, що стратегія розвитку буде затверджена, основні реформи проведені, а, відтак, міжнародні інвестиції будуть стабільно залучатися, то позитивними для розвитку внутрішнього інвестування в країні та інвестиційної діяльності банків можуть стати нижченаведені процеси.

По-перше, на нашу думку, після війни буде попит на інвестиційне кредитування, оскільки в ході бойових дій було зруйновано безліч інфраструктурних об'єктів. Держава, яка буде централізовано займатися відбудовою, може стати суб'єктом, який мобілізує ресурси з різних джерел, зокрема з банків, та який паралельно стає гарантом повернення коштів. У результаті банки будуть залучені у великі інвестиційні проєкти з прийнятними ризиками.

По-друге, залучення іноземних інвестицій у великих обсягах та їх ефективне використання забезпечить ріст платоспроможності населення країни, виникнення у нього заощаджень, що стане причиною зацікавленості населення в інвестуванні. Наслідком цього стане розвиток інвестиційної діяльності та фондових ринків.

Висновки

Отже, аналіз інвестиційної діяльності банків за 2019–2021 роки показав, що банки України більшою мірою займалися спекулятивною діяльністю, причому використовуючи ОВДП. Інвестицій в реальний сектор економіки було недостатньо, щоб забезпечити потреби суб'єктів господарювання. Також було виявлено, що дані проблеми є характерними не лише для інвестиційної діяльності банків, але і для інвестиційного ринку України загалом. Під час повномасштабної війни діяльність банків хоч і є стабільною, але, за оцінками експертів, вона буде збитковою через ряд факторів. На час війни операції з ОВДП для банків є вигідними, оскільки здатні приносити доходи. Однак після закінчення війни проведення банками інвестиційної діяльності за старими методами може негативно позначитися не лише на результатах діяльності банків, але і на розвитку національної економіки. Звісно, дане питання є не лише проблемою банків, воно є системним та потребує централізованого вирішення на вищому рівні, але, враховуючи те, що банки є найбільшими фінансовими посередниками в Україні, їхня активна участь у розвитку інвестиційних процесів країни буде незамінною.

Інформація про авторів:

Семенча Ілона Євгенівна,

професор економічних наук,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

72, пр. Гагаріна, м. Дніпро, 49010, Україна

Ільченко Ганна Сергіївна,

бакалавр кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

72, пр. Гагаріна, м. Дніпро, 49010, Україна

²² Захід підготує «план Маршалла» для відбудови України – Джонсон // *УКРІНФОРМ*. 08.03.2022. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3424010-zahid-pidgotue-plan-marsalla-dla-vidbudovi-ukraini-dzonson.html>

²³ Казакова Н. А., Доброскок А. К. Міжнародні інвестиції України. Проблеми та перспективи їх утворення. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2019. Вип. 10. С. 132-138. <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2019-10-13>

Information about the authors:

Semencha Iлона Yevgenivna,
Professor of Economics Sciences,
Professor at the Department of Finance, Banking and Insurance
Oles Honchar Dnipro National University
72, Gagarin Ave., Dnipro, 49010, Ukraine

Ilchenko Hanna Serhiivna,
Bachelor at the Department of Finance, Banking and Insurance
Oles Honchar Dnipro National University
72, Gagarin Ave., Dnipro, 49010, Ukraine